

Michael PENNINGTON:

„Cel mai mult mi-aș dori să-l întâlnesc
într-o zi pe Cehov,
iar a doua zi – pe Shakespeare”

Actorul britanic de teatru și de film Michael Pennington a figurat de cinci ori în distribuția lui *Hamlet* – ceea ce e o carte de vizită suficientă! –, deținând de două ori rolul titular. În debutul carierei la Royal Shakespeare Company, Peter Hall i-a încredințat rolul lui *Fortinbras*; în filmul regizat de Tony Richardson în 1969 era un *Laertes* incestuos; David Warner l-a făcut *Hamlet* – „o bestie fascistă”; John Barton l-a însărcinat în 1980, la Stratford-upon-Avon, să restituie „tradiționala strălucire princiară rolului titular”; Peter Hall l-a distribuit recent în *Claudius* și în *Duh*, acest dublu rol fiind estimat de critică drept cea mai mare izbândă a carierei.

La English Shakespeare Company – companie fondată de el și de Michael Bogdanov în 1984 – a fost *Henric al V-lea* și *Richard al II-lea* în ciclul complet al tragediilor shakespeareane axate pe Războiul Rozelor. Din galeria personajelor shakespeareane i-a mai interpretat pe *Dumaine* în *Zadarnicele chinuri ale dragostei*, *Angelo* din *Măsură pentru măsură*, *Ferdinand* din *Furtuna*, *Mercutio* în *Romeo și Julieta*, *Edgar* în *Regele Lear*, *Hector* în *Trilus și Cresida*, *Posthumus* din *Cymbeline*, *Leontes* în *Poveste de iarnă*, *Timon* din *Atena*. Din dramaturgia universală, a mai putut fi văzut în *Crimă și pedeapsă* după Dostoievski, *John Gabriel Borkman* de Ibsen și *Nebunia lui George al III-lea* de Alan Bennett, *Oedip Rege de Sofocle*, *Mizantropul* de Molière, *Maior Barbara* de G.B. Shaw, *Mai frig decât aici* de Laura Wade, *Nathan înțeleptul* de Lessing, *Ultimul mesaj al Cosmonautului...* de David Creig, *Cei mai buni prieteni* de Hugh Whitmore, *Înțelegerea* de Ian Curteis, *Micuța Nell* de Simon Grey, *Trei surori* de Cehov etc. *One-man-show-ul Anton Cehov*, scris, regizat și interpretat de el, a avut premiera în 1984, și se mai joacă încă.

A scris *This Is All For You* (1972), *Rusia: O călătorie prin Siberia* (1977), *Războiul Rozelor* (1990), *Hamlet – manual de utilizare* (1996), *A douăsprezecea noapte – manual de utilizare* (2000), *Visul unei nopți de vară – manual de utilizare* (2005), *Are you there, Crocodile – Inventing Anton Chekhov* (2003), *Ghid de buzunar pentru Ibsen, Cehov și Strindberg* (2004), *De la coală pe scenă – Trei surori*.

În preziua interviului nostru, în amfiteatrul Departamentului de Teatru din Craiova avusese loc, grație Festivalului Internațional Shakespeare, întâlnirea dintre Ion Caramitru și Michael Pennington, amândoi figurând într-un top alcătuit de *Times* printre cei mai buni interpreți ai lui *Hamlet*. (D. D.)

Daria DIMIU: *Întâi de toate, aș dori să vă pun două întrebări al căror conținut nu-l cunosc: care e întrebarea pe care o urâți cel mai tare și cea la care ați vrea să răspundeți, însă nu v-a fost niciodată adresată.*

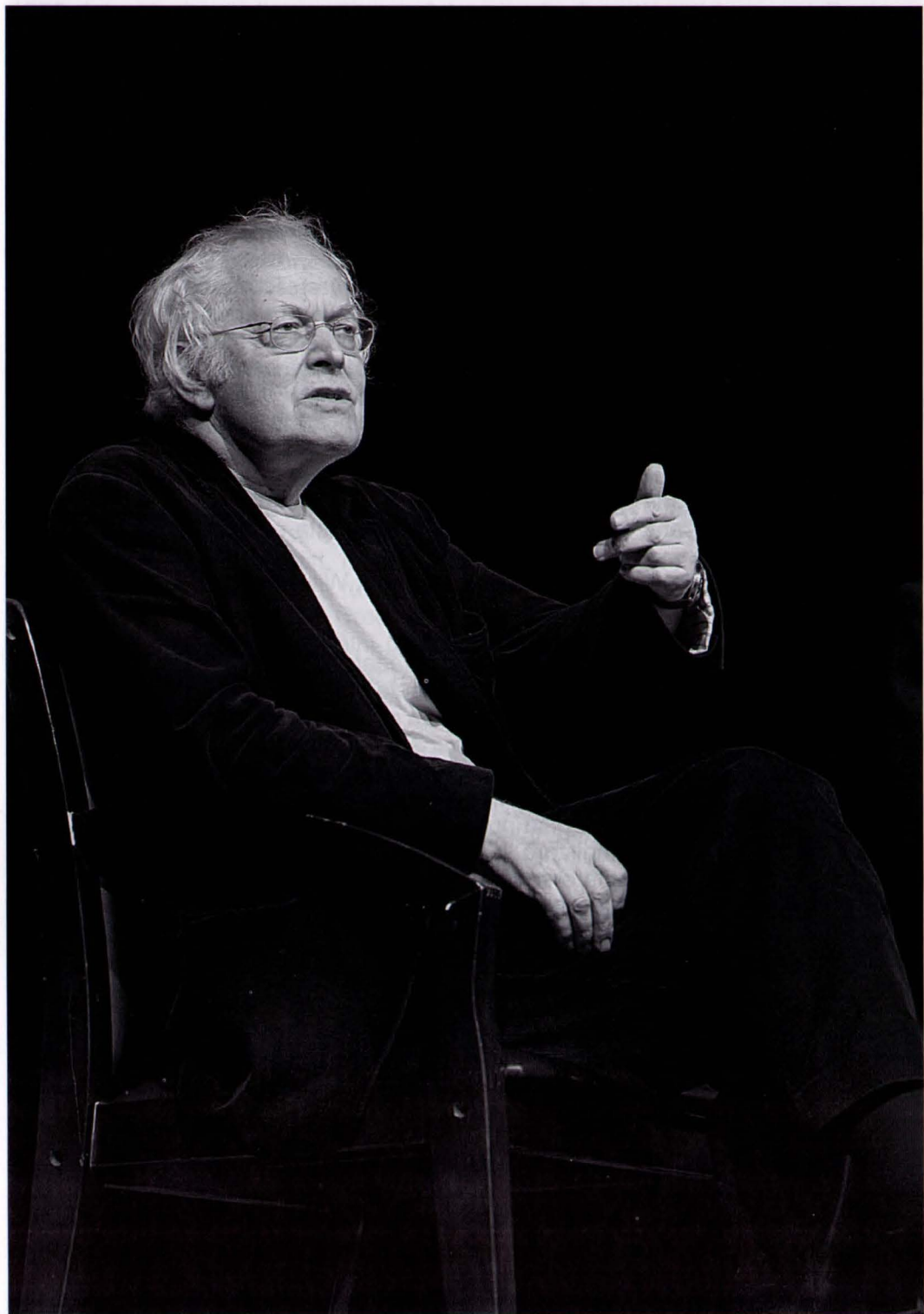
Michael PENNINGTON: *Întrebarea care nu mi s-a pus niciodată?*

D.D.: *Da...*

M.P.: *Nu-mi vine niciuna în minte... Nu știu. Care era prima întrebare?*

D.D.: *Întrebarea pe care o urâți cel mai tare...*

M.P.: *Prima, cea care nu îmi face deloc plăcere să-mi fie adresată: să zicem că a fost odată ca niciodată... tocmai încheiasem să joc *Hamlet* la Royal Shakespeare Company și următorul lucru pe care l-am făcut a fost un proiect de o săptămână în cel de-al treilea film din seria *Războiul stelelor*. Se chema *Return of the Jedi*, era o filmare de o săptămână, prea puțin importantă, mi-am terminat treaba și am mers mai departe. Acum, sunt deseori întrebat „cum a fost să lucați cu George Lucas?”*

dar cu Harrison Ford? Cum a fost lucrul la *Star Wars*?" Nu am cum să răspund, fiindcă am lucrat efectiv doar patru zile, iar acum primesc un număr enorm de scrisori și altele, referitor la *Războiul stelelor*. Omul nu poate controla ceea ce îl face celebru. Și e mai degrabă straniu să te țină lumea minte pentru *Războiul stelelor*, și nu pentru patruzeci de ani în domeniul shakespearean!

D.D.: *E comercial și mai răspândit...*

M.P.: Desigur, sunt Michael – „*Războiul stelelor*” – Pennington... Dar e OK, nu mă plâng cu adevărat. Aceasta e întrebarea care aș vrea, aș spera să nu-mi mai fie pusă.

D.D.: *Ne aflăm la Festivalul Internațional Shakespeare și de aceea aș vrea să vă întreb: de vreme ce ați susținut atâtea one-man-show-uri și de vreme ce i-ați interpretat pe Hamlet, Laertes, Claudius dimpreună cu Fantoma, ba chiar și pe Fortinbras, ați fi interesat să faceți un alt mono-show în care să interacționați cu dumneavoastră înșivă?*

M.P.: Un one-man Shakespeare? S-a mai făcut așa ceva.

D.D.: *Da...?*

M.P.: Da. Am auzit de asta. Cred că ar fi o muncă foarte anevoioasă. În solo-show-ul pe care îl joc, numit *Sweet William*, am un fel de dialog între două, de fapt, trei persoane, în interiorul piesei. Și e foarte dificil de realizat. E posibil de susținut pentru o scurtă perioadă de timp. Dar să menții o seară întreagă cu voci diferite, accente variate, diferențe de joc... Cred că, poate, asta e mai bine să fie lăsat în seama altcuiva.

D.D.: *Publicul din Craiova v-a văzut în Sweet William, care a fost tradus aici drept Nobile William...*

M.P.: Știu...

D.D.: *...dar publicul din România e, din păcate, mai puțin la curent cu activitatea dumneavoastră de autor, cu „manualele de întrebuintare” pe care le-ați scris și care prezintă și dezvăluie A douăsprezecea noapte, Hamlet, Visul unei nopți de vară dintr-o dubla perspectivă, de specialist și „din interior”. Mai urmează ceva?*

M.P.: Editorul meu îmi tot spune că ar trebui să procedez la fel pentru toate cele treizeci și șapte de piese ale lui Shakespeare. Însă, dacă luați în calcul vârsta mea, veți vedea că asemenea plan nu e prea realist. Fiindcă fiecare carte îmi ia, poate, cam doi ani până la finalizare, iar eu mare a parte a timpului lucrez ca actor; practic scrisul doar ca activitate secundară. Așadar, matematica îmi e împotriva. Totuși, în prezent lucrez la o carte ce va avea același titlu ca și al meu *Sweet William* sau *Nobile William* – cum îl numiți dumneavoastră –, în care voi încerca să acopăr piesele shakespeareane, într-o singură carte. Nu foarte amplă, dar va fi un fel de ultimă carte despre Shakespeare, fiindcă nu vreau să mai scriu. Aș mai putea face una sau două piese individuale, dar ele presupun o muncă foarte grea, și sunt foarte dificil de realizat. Și le-aș putea face doar pe acelea pe care le cunosc extrem de bine, or, în *Hamlet*, am jucat de cinci sau șase ori, *Visul unei nopți de vară* am regizat-o, *A douăsprezecea noapte* am montat-o în trei țări, în Anglia, în America și în Japonia. Cu altele sunt familiarizat, dar nu le cunosc într-un mod atât de intim. Ca atare, cred că n-ar fi cazul să scriu o carte întreagă despre ele. Volumul *Sweet William* va atinge totuși și celelalte piese.

D.D.: *Aș vrea să vorbim și despre Cehov. Am citit odată că doar cu această personalitate unică v-ați dori să petreceți o zi.*

M.P.: Da, da, da.

D.D.: *Am impresia că a vrea să-ți petreci o singură zi cu cineva e un compliment mai mare decât a alege acea persoană pentru o vacanță. Mai știu că, în*

1975, întorcându-vă dintr-un turneu întreprins în Japonia, ați traversat Rusia cu trenul. Un itinerar similar îl făcuse pe Cehov, cu un secol înainte, să scrie Călătoria spre Sahalin. Și din această călătorie a dumneavoastră s-a născut cartea **Rusia: O călătorie prin Siberia, dar și monodrama Anton Cehov**. Cum s-a ivit însăși forma acesteia din urmă, de Cehov-par-lui-même?

M.P.: În timpul acestei călătorii de-a lungul Rusiei, m-am oprit în apropiere de Irkuțk, care se află chiar în mijlocul Siberiei. Și am mers să-mi cumpăr o sticlă de vodcă dintr-o prăvălie specializată în băuturi. Era într-o casă foarte veche. Cel care mi-a vândut vodca mi-a spus că, în secolul al XIX-lea, acolo era un hotel. Și mi-a zis numele hotelului. Citeam, în vremea aceea, biografia lui Cehov, și am descoperit că și el fusese cazat în acest hotel, că și el călătorise prin Siberia, mergând în direcție inversă, spre Est, înspre Sahalin, și trebuie să fi călătorit în multe direcții. Așadar, eu cumpăram o sticlă de vodcă din exact același loc unde el făcuse un popas în călătoria lui. Cred că este o coincidență interesantă. Am fost foarte surprins să aflu din acea biografie că el realizase această călătorie. Deoarece sănătatea lui era atunci foarte precară, și aceea era o călătorie foarte foarte greu de întreprins în secolul XIX. Ceea ce mă interesează acum, lăsând la o parte faptul că vorbim de un mare scriitor, e că a fost un mare călător, un mare medic, a fost un mare soț, și mi se pare că e un model uman a ceea ce înseamnă să fii o persoană minunată.

D.D.: Și foarte altruist.

M.P.: Da, foarte altruist, într-adevăr. A făcut extrem de multe... Și pare să fi avut o certă influență asupra tuturor celor pe care i-a cunoscut. Ceea ce cred că e bine. Era un scriitor atipic. Cred că era un om modest. Și așa vrea să-i vorbesc. Problema e că, dacă l-aș întâlni pe Cehov, bănuiesc că ar refuza să vorbească despre orice altceva în afară de pescuit și papioane! În mod sigur, nu ar vorbi despre nimic serios, fiindcă nu-i plăceau astfel de conversații. Dar, din rândul tuturor marilor scriitori, cel mai mult mi-aș dori să-l întâlnesc într-o zi pe Cehov, iar a doua zi – pe Shakespeare. S-ar putea însă ca, în privința lui Shakespeare, să întâmpin dificultăți de limbă, să nu înțeleg ce spune...

D.D.: Într-un mod straniu, la depărtare de trei secole, personajele principale ale lui Cehov se aseamănă oarecum cu Hamlet, prin lupta lor cu un destin neasumat, în continua lor așteptare.

M.P.: Hm, hm, da...

D.D.: E vreo înrudire care v-a făcut să-i plăceți pe britanicul Shakespeare și pe Cehov?

M.P.: De fapt, cred că există o diferență. Deoarece eu cred că A.P.Cehov s-a specializat în ceea ce nu este rostit. Ceea ce este gândit, dar nu spus. În lucrurile mici pe care le fac oamenii. În timp ce, la Shakespeare, aceasta nu e deloc valabil. În Shakespeare, trebuie să vorbești ca să exiști. Când nu vorbești, nu exiști. În *Coriolanus*, la un moment dat există o minunată indicație scenică pentru actori. Zice acolo: „Coriolanus o ține pe mama lui de mână. Tăcut”. Deci, Shakespeare își dă osteneala să spună că el e tăcut, fiindcă e atât de neobișnuit pentru un personaj shakespearean să fie tăcut. La Cehov, sunt tot timpul oameni care tac. Există pauze, tăceri... Însă, desigur, când ei vorbesc, nu întotdeauna spun ce vor într-adevăr să spună. Pentru că își ascund repede gândurile îndărăt. Așa că, în realitate, cred că sunt foarte, foarte diferiți.

D.D.: Și totuși, Hamlet, ca personaj, ne interesează și ne uimește prin propunerea făcută sieși de a-și „ține limba-nfrâu” și prin solilocviile sale, doar de noi auzite.

M.P.: Rușii sunt foarte interesați de *Hamlet*. Cehov era interesat de *Hamlet*. Cum suntem, noi toți, interesați de *Hamlet*. În cea dintâi piesă a lui Cehov, *Pescărușul* – prima importantă –, *Konstantin* se gândește mereu la *Hamlet*. El citează din *Hamlet*. Dar e dificil de știut ce credea Cehov despre Shakespeare. Sau despre alți dramaturgi. Fiindcă e atât de original... *Konstantin* cred că se aseamănă cu *Hamlet*... Nu mă pot gândi la vreun alt personaj care să semene cu *Hamlet*. Dar ambii dramaturgi își stăpâneau publicul într-un fel extraordinar. Deși găesc că sunt, într-adevăr, foarte diferiți.

D.D.: *Și ultima întrebare: actualmente, casa cea mai dragă și ultima locuință a lui Cehov, dacea albă de la lalta aproape că se prăbușește, roasă de paragină și afectată de indiferența umană. Știu că, sărbătorind cei 150 de ani de la nașterea scriitorului, ați inițiat o strângere de fonduri cu scopul de a păstra acest important centru al memoriei culturale.*

M.P.: Da. Am auzit de starea clădirii cam acum doi ani, datorită unei prietene care conduce o organizație...

D.D.: *Doamna Bartlett...?*

M.P.: Da. Tot ce am făcut eu – fiindcă, evident, nu e o situație bună, și mai sunt și motive politice la mijloc –...

D.D.: *Cele trei țări...*

M.P.: Da. Referitor la casa lui Cehov, din cauza schimbărilor din Rusia, nimeni nu își mai asumă complet responsabilitatea. Tot ceea ce am făcut eu a fost să organizez o săptămână la un teatru din Londra, unde i-am invitat pe toți prietenii mei cei mai celebri să vină să vorbească despre Cehov. Dramaturgi, regizori, actori – fiecare, câte o seară. Am avut în fiecare seară o altă reprezentație, și sunt bucuros să spun că în acea săptămână am strâns 30.000 £ pentru salvarea casei. Apoi, s-a petrecut un lucru foarte norocos: oligarhul rus Aleksandr Lebedev – e proprietarul a două (cel puțin de unul știu cu siguranță) ziare englezești – m-a sunat în ultima zi a săptămânii și mi-a zis: „Am auzit ce faci. Cât ai strâns?“, i-am spus: „30.000 £“, „O să pun tot atât. O să dublez suma“. Așa că am strâns 60.000 £. Eram tare entuziasmat și bucuros de rezultat. M-am dus și la *dacea*, am aruncat o privire în fiecare cotlon al ei, am văzut documentarul radio pe care îl făcea BBC-ul pe această temă. Ar fi o tragedie! E doar o casă, s-ar putea spune, ce contează...? Dar, în cazul lui Cehov, contează enorm.

D.D.: *Atmosfera, mândria de a păși prin toată casa, să miroși trandafirii, să simți...*

M.P.: Exact. E o situație diferită decât la Shakespeare, e mai important decât în cazul lui Shakespeare, deoarece *dacea* lui Cehov exprimă atât de multe despre el! El a proiectat fiecare colțșor, a sădit grădina...

D.D.: *...bolta de trandafiri...*

M.P.: Absolut.

D.D.: *Am putea și noi contribui cumva, prin a dona rețeta unei reprezentații sau ceva de genul acesta...? Am putea contacta pe cineva...?*

M.P.: Da, există o campanie „*lalta lui Cehov*“, și o pagină web, **yaltachekhov.org**, care, dacă o accesați, vă va spune exact ce puteți face pentru a ajuta organizația respectivă. Ar fi extraordinar să puteți face un lucru în sensul acesta. Fiindcă, imediat ce am strâns cele 60.000 £, chiar în săptămâna următoare partea sudică a Rusiei a fost lovită de o furtună teribilă, și acoperișul casei lui Cehov s-a prăvălit. Așa că am predat banii, dar necazurile au început din nou, doar o săptămână mai târziu. Deci, avem în continuare nevoie de ajutor.

Interviu realizat de Daria DIMIU